

Etelä-Savon
hyvinvointialue

ELOISA

ETELÄ-SAVON
PELASTUSLAITOS

Palomuseo

ETELÄ-SAVON PELASTUSLAITOS

**Etelä-Savon
pelastuslaitoksen
palomuseo,
Annikinkatu 4**

**Palomuseo on avoinna yleisölle
vain ennakoon ilmoitettuina
pelastustoimen teemapäivinä.**

**Pienryhmäsittelyistä voi sopia
erikseen näyttelynpitäjä Esko
Hurriin kanssa.**

**Esko Hurri
p. 050 347 5961
esko.j.hurri@gmail.com**

Palomuseon synty

Vanhaa esineistöä, kalustoa ja ajoneuvoja tiedettiin löytyvän palokuntien varastoista Mikkelistä ja sieltä täältä maakunnan alueelta. Vanhaa palokuntaesineistöä oli myös jo hävitetty säilytystilojen puutteen takia. Palokuntahistorian säilyttämiseksi päätettiin perustaa palomuseo Mikkeliin.

Tammikuussa 2017 keskustelin pelastusjohtaja Seppo Lokan kanssa osoitteessa Annikinkatu 4 olevan tyhjän hallitilan hyödyntämisestä palomuseon tarpeisiin.

Kun Etelä-Savon pelastuslaitos sai vuokrattua hallitilan kaupungin tilakeskuksesta, Seppo Lokka antoi minulle tehtäväksi hankkeen toteuttamisen. Tavoitteeksi asetimme näyttelyn valmistumisen heinäkuulle Mikkelin asuntomesujen alkuun mennessä.

Hallin kunnostuksen jälkeen tilaan saatiin ensiksi haalittua Mikkelin palokuntien varastoista löytynyttä

vanhaa palokalustoa, paloasuja ja sammutuspukuja.

Saimme myös lainata kaupungin museosta vanhaa esineistöä, joka pääsi esille kahteen lasivetriiniin arkistoista löytyneiden lehtien, kirjallisuuden ja muun materiaalin kanssa.

Etelä-Savon eri palokunnista saimme paloautoja, vanhaa ruiskukalustoa, miesvoimaruiskuja, käsisammuttimia ja muuta armatuurikalustoa. Osa esillä olevasta kalustosta on vuodelta 1838, jolloin Mikkeläi sai kaupunkioikeudet.

Kaupungin palokunnista, Mikkelin VPK:sta ja vakinaisesta palokunnasta, saimme näyttelyyn kolme paloautoa sekä Englannin tammikuussa 1940 lahjoittaman raskaan moottoriruiskun "ihailun osoituksena" päämajakaupungin palokunnalle.

Suomenhevosen haimme lainaksi Hämeenlinnan Militaria-museosta. "Riemu"-hevonen valjastettiin ruiskukärrin vetäjäksi ajureineen.

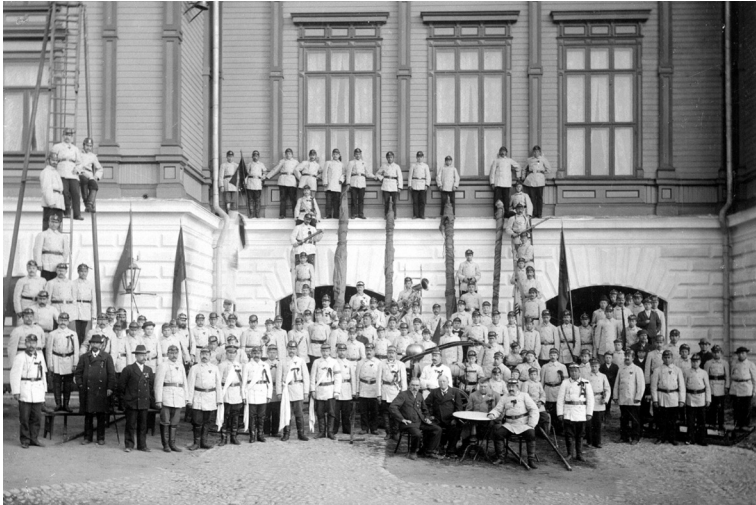
Näyttelyssä pääsee tutustumaan palokunnan toimintaan myös historiallisten valokuvien kautta. Seinillä on kuvia esimerkiksi Mikkelin suurpalosta vuodelta 1910.

Museo saatiin sopivasti avattua asuntomessujen alkuun mennessä. Museoon kävi tutustumassa runsaasti messuvieraita Suomesta ja ulkomailta, kuten Itävallasta, Saksasta ja Virossa.

Paloämpäreistä teknisempään kalustoon

Mikkeli oli pieni maalaiskirkonkylä viiden ison maantien risteyksessä, kun se sai kaupunkioikeudet vuonna 1838. Alkuaikoina sammutustoiminta oli varsin alkeellista. Palojen sammuttamiseen velvoitettiin sakon uhalla osallistumaan kaikki kaupungin miespuoliset henkilöt. Jokaisessa talossa piti olla tietty määrä alkusammutusvälineistöä, vesisammioita, palohakoja, miesvoimaruisku letkuineen, kirveitä, ämpäreitä ja henkilö, joka huolehti kaluston kunnosta ja käytöstä.

Palokuntalaisia Mikkelin VPK:n oman talon edessä 20-vuotisjuhlissa vuonna 1899.

Kaupungin toiminta alkoi kehittyä noin viisi vuotta myöhemmin, kun Mikkeliiin siirtyi Heinolasta laitoksia ja virastoja. Myös väkiluku alkoi kasvaa.

Kauppias Savanderin rakennuttama "Siesu", eli palokalustovaja ja putkatilat, valmistui vuonna 1840 nykyisen Tuomiokirkon pääoven kohdalle. Rakennuksen alaosassa

oli väliseinällä erotetut putka- ja palokalustotilat ja itäpäädyssä palovartijan torni, jossa tähysti torninvartija.

Kaupunkia kiersi yöaikaan palovartija, joka palonalun havaittuaan soitti jänisräikkää tai rumpua. Tämän jälkeen torninvartija antoi signaalitorvella hälytyksen kaupunkilaisille.

Tuohon aikaan palovartijat hoitivat myös järjestyksenvalvontaa, eli ottivat humalaiset ja rikosten tekijät kiinni ja veivät heidät Siesun pahoille.

1870-luvulla kaupungin virkamiehet, kauppiat ja yrittäjät alkoivat pitää suunnittelukokouksia vapaaehtoisen palokunnan perustamiseksi.

Lopulta syksyllä 1878 pidetyssä kokouksessa saatiin laadittua säännöt eteenpäin lähetettäväksi. Näin alkoi "Mikkelin Wapaaehtoisen

Palosammutuskunnan" (sittemmin Mikkelin VPK ry) toiminta. Senaatti vahvisti säännöt 22.4.1879, jolloin palokunnan toiminta käynnistyi virallisesti.

Järjestäytynyt VPK houkutteli toimintaansa lukuisia kaupunkilaisia ja aloitti varojen keräämisen pitämällä kansalaisille arpajaisia, ohjelmallisia iltamia, urheilukilpailuja ja muita tapahtumia.

Palokunnalla oli myös runsaasti maksavia jäseniä, tehtailijoita, talollisia, virkamiehiä ja kauppiaita.

Saaduilla varoilla hankittiin sammuskalustoa ja -varusteita sekä soitimia palokunnan soittokunnalle.

Muutaman vuoden päästä palokunnan perustamisesta alettiin suunnitella oman palokuntatalon rakentamista.

Kaupunki lahjoitti VPK:lle tontin Savilahdenkadun ja Ristimäenkadun kulmasta, johon palokunta alkoi rakentaa taloa. Talo valmistui joulukuussa 1893, jolloin se otettiin juhlallisesti vastaan rakennustöimikunnalta. VPK:n toiminnasta tuli entistä vilkkaampaa, kun palontorjuntatyön lisäksi voitiin harjoit-

taa näyttämö- ja kulttuuritoimintaa oman talon tiloissa.

Palokunnan taloa laajennettiin rakentamalla letkutorni, lisätilaa näyttämölle sekä huonetiloja. Laajennusosa valmistui 1911 ja taloon tuli vuokralle Mikkelin vakinainen palokunta, joka oli perustettu 1910 Mikkeliissä olleen suurpalon seurauksena.

Naisvuoren vesitorni ja kaupungin palopostiverkosto valmistuivat 1912. Naisvuoren tornista hoidettiin palovartiointia. Kun vartija huomasi palon, hän töräytti signaalitorvella hälytyksen.

Palokunnan Riemu-hevosella oli palokuntatalon sisäpihalla omat tallitilat. Riemu oli persoonallinen työkaveri, josta kertyi paljon hauskoja tarinoita.

"Kun torninvartija antoi hälytyksen, Riemu kopisteli kavioitaan kovasti tallissaan ilmaisten, että laittakaa-han ruiskukärkit ja valjaat kiinni, niin lähdetään!"

"Kun palo oli saatu sammutettua ja Riemun kalustokärrtiin oli kasattu käytetyt letkut, ruiskut ja muut välineet, Riemulla oli tapana kulkea paluumatka paloasemalle omaa reittiään välittämättä ajurin ohjausyrityksistä."

"Riemulla suoritettiin säännöllisesti myös palopostiverkoston tar-

kastusreissut. Jos Riemu huomasi, että ajuri yritti ohittaa tarkastettavan palopostin, niin se pysähtyi eikä lähtenyt eteenpäin, ennen kuin ajuri oli hypännyt alas ja tarkastanut palopostin."

"Kaupungin ensimmäinen paloauto Ford T hoppa saatiin 1925 käyttöön. Tällä autolla oli huippunopeus 50 kilometriä tunnissa. Kun hälytys tuli, Riemu oli valjastettu ja lähdettiin palopaikkaa kohti, Riemu jaksoi juosta vedettävän kaluston kanssa samaa vauhtia paloauton perässä kolmen korttelin verran!"

**Etelä-Savon
hyvinvointialue**

Etelä-Savon pelastuslaitos on osa Etelä-Savon hyvinvointialue Eloisaa. Pelastuslaitos vastaa palomuseon toiminnasta.

Tekstit: Esko Hurri

Kuvat: Olga Davydova ja Mikkelin VPK

Etelä-Savon pelastuslaitos

Etelä-Savon hyvinvointialue

Jääkärintie 16, 50130 Mikkeli

Vaihde 015 411 4100 (ma-pe 8–16)

[PELASTUSTOIMI.FI/ETELA-SAVO](https://pelastustoimi.fi/etela-savo)